

KIM DE RUYTER

VERWERPELIJKE

BLIKKEN

OVER DE SPANNING IN
HET KIJKEN EN BEKEKEN
WORDEN

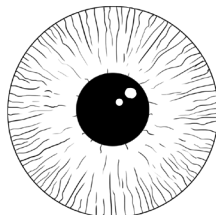

een essay gemaakt in opdracht van
ArEZ Hogeschool voor de kunsten
Animation Design
2021

Kim de Ruyter

Verwerpelijke Blikken

over de spanning in het kijken en bekeken worden

Inleiding

Stel je voor, je staat in de rij voor de kassa in de supermarkt, iemand moet achter je langs dus uit automatisme zeg je ‘oh sorry’ en stap je naar voren om wat ruimte te maken. Dan zie je vanuit je ooghoeken iemand naar je staren vanuit de rij naast je... Je voelt de blik fysiek op je gebrand zijn, het is constant en het zou je niet verbazen als er geen knipper plaatsvindt om het staren ook maar even te onderbreken. Je probeert de blik te negeren, maar tevergeefs... Vanuit je lichaam voel je een bedrukkende warmte opborrelen die je binnen een paar seconden bijna in zweten doet uitbreken. Bijna onbewust forceert je lichaam een routine check om je postuur te corrigeren. Je zet je rug recht, duwt je schouders naar achteren en je tong tegen je verhemelte, je spant je wenkbrauwen aan en zet je kin iets omhoog.

De blik blijft fysiek aanwezig, je voelt het bijna op je huid steken. Na wat voelt als een minuut of vijf, maar waarschijnlijk niet langer dan tien seconden heeft geduurd, besluit je de blik te ontmoeten. Binnen een seconde kun je stellen dat de blik niet liefdadig, maar juist vervreemd en bespottend is. Er zit een zekere schaaftigheid in de manier waarop de persoon naar je kijkt. Die blik die je laat weten dat je niet serieus genomen wordt. De persoon in kwestie lacht je nog net niet hardop uit. Je besluit een poging te doen om de spanning van de blik te verbreken door verbaal contact te maken. Niet heel tactisch, maar wel direct genoeg om niet onwetend te lijken ten opzichte van de nare staar zeg je ‘wat?’. Het is eigenlijk geen vraag maar een zachte exclamatie om de persoon aan te spreken op hun asociale kijkgedrag. Tot je verbazing wekt het echter geen verdere reactie op, de staar houdt aan, de ogen blijven open en de mond gesloten.

Nu wordt het wazig, je weet dat je nog steeds in een publieke ruimte staat met veel mensen om je heen maar de blik isoleert je van je omgeving. Je weet niet meer of je de piepjes van de kassa's nog hoort, of de omroepen die op de achtergrond door de winkel galmen. Je merkt op dat de persoon naast de starende meekijkt, ze horen bij elkaar, het is een koppel. Je laat je ogen even naar de tweede persoon schieten, die geeft dezelfde nare blik. De stilte en het oogcontact houden aan voor een tijd die veel langer aanvoelt dan het waarschijnlijk daadwerkelijk duurt. Het enige dat ze doen verbreken is wanneer je een paar stappen naar voren mag nemen omdat je aan de beurt bent om je boodschappen af te rekenen. Je moet je naar de cassiere keren, je kunt niet meer checken of de blikken nog op je achterhoofd vallen, maar je gaat er van uit dat die blikken aanhouden tot je volledig uit hun zicht bent.

Deze ervaring heeft mijn zelfbeeld destijds behoorlijk aangetast. Ik voelde me betrappt ook al had ik niets te verbergen, ik ben tenslotte 'openlijk transgender'. De starende persoon had door dat iets aan mij 'anders' was, niet volgens haar 'norm'. 'She clocked me' zoals in de trans-cultuur ook wel wordt gezegd, ze zag dat ik niet een 'natuurlijke' vrouw was en bevestigde dat door pijnlijk lang naar mij te staren, iets wat ik al jaren niet had meegemaakt.

Toen ik de winkel uitliep en buiten het bereik van hun ogen was voelde ik de spanning nog steeds door mijn lichaam trekken. Het klampte zich vast in mijn rug en vuisten en bleef malen in mijn hoofd. Het zette zich om in een vlotte gefixeerde pas terug naar de veiligheid van mijn eigen kamer, de veiligheid van het alleen zijn. Nadat ik binnen was en de deur achter me had gesloten begon de spanning weg te ebben, pas toen lukte het me om het los te laten. Haar blik deed me herinneren aan hoe ik een afwijking was van een foutieve maar toch veel gehanteerde 'norm'. Het maakte me weer bewust van mijn uiterlijk dat beide mannelijke en vrouwelijke trekken vertoont. Het maakte me bewust

van hoe ik mijn uiterlijk zo ontzettend kan verafschuwen tot op het punt dat ik me gedwongen zou voelen om de volgende dag meer make-up te dragen, om mezelf weer mooi te voelen. Haar blik maakte me woedend op haar omdat ze het lef had mij met zo'n ontzettend walgelijke blik aan te kijken. Hoe durfde ze mij aan te kijken alsof ik raar was terwijl zij er zo uitzag, hoe durfde ze mijn uiterlijk te bespotten terwijl ik een esthetisch bevredigender uiterlijk heb dan zij...

Het maakte me ook woedend op mezelf, omdat ik haar blik zoveel macht liet hebben over mijn lichaam, mijn gevoel, mijn denken en mijn zelfbeeld. Ik raakte de teugels over mijn fragiele liefde voor mezelf volledig kwijt. Ik verloor in mijn hoofd mijn eer omdat ik zo gemakkelijk toegaf aan de opinie van een ander over mij, iemand die ze helemaal niet kent. Ik ervoer mezelf vervolgens als zo ontzettend zwak en als straf nam een onbeheerste spanning mijn lichaam volledig over. Haar blik liet mij mezelf verdedigen door middel van oppervlakkige gedachten gebaseerd op uiterlijk die verder geen waarde aan een mens zouden moeten geven. Maar toch gaf ik toe aan die gedachten, in een wanhopige poging om een fractie van de schade die het mijn zelfbeeld aandeed, in te perken. Het zette, voor de rest van de dag, de toon voor mijn zelfbeeld en die was, zoals de meerderheid van de tijd, negatief.

Als beeldmaker en filmmaker in de vorm van animatie, probeer ik in mijn huidige film de nare mentale en fysieke impact weer te geven omtrent de spanning in het kijken en bekeken worden. In dit essay zet ik mijn eigen ondervindingen en ervaringen over die spanning op een rij, en probeer ik jou als lezer mee te nemen in mijn gevoeligheid voor de wijze waarop ik bekeken word. In mijn beeldende werk ben ik altijd bezig geweest met een motivatie die ontstaat vanuit mijn gevoelsbeleving, een drang om gevoel te verbeelden om het vervolgens voor mezelf ook op emotioneel gebied te kunnen verwerken. Op een manier probeer ik altijd werk te maken dat heel kwetsbaar oogt, zei het in het onderwerp

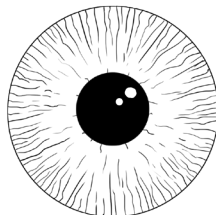
of in de uitvoering. Kwetsbaar is namelijk hoe ik mij vaak voel wanneer ik bekeken word, het maakt mij bewust van mijn vleselijkheid, mijn aanwezigheid en de onvermijdelijke connectie met de Ander. Toch behoud ik heel veel macht over en inspraak op, in hoeverre ik mezelf kwetsbaar opstel en blootgeef, waardoor ik eigenlijk veel kwetsbaarheid weet te vermijden.

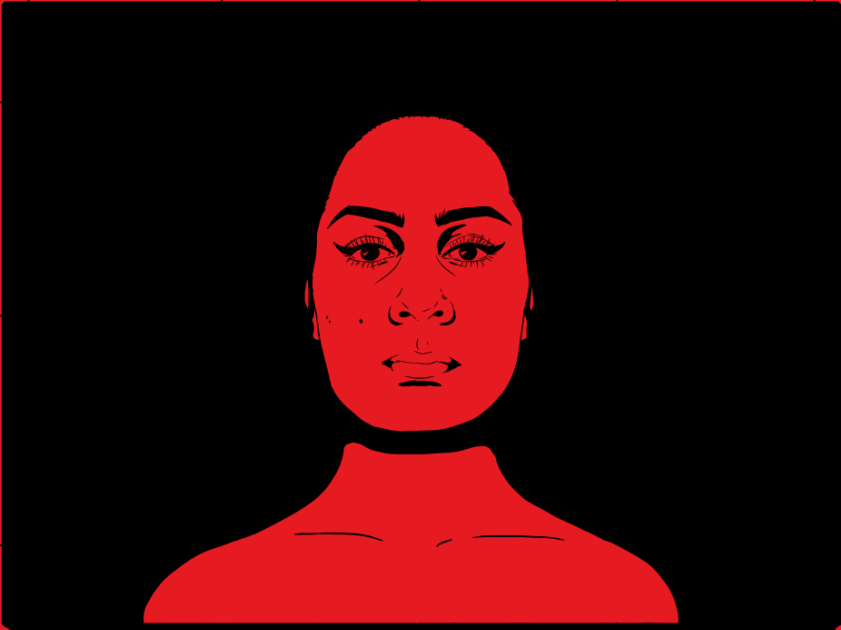
Toch verlies ik voor mijn gevoel wel wat van die macht wanneer ik onderworpen ben aan een blik. Kijken doen we niet altijd even bewust waardoor onze blik soms meer weggeeft dan we zouden willen. We staan echter niet altijd stil bij de impact die onze blik kan hebben op een ander. Ikzelf ervaar dat ik een behoorlijke gevoeligheid heb voor de soorten blikken die ik toegeworpen krijg van mensen, maar waar komt dat vandaan? Door middel van mijn beeldende werk probeer ik een tipje van die ijsberg te visualiseren. Omdat gevoelens die niet altijd verwoord kunnen worden, wel verbeeld kunnen worden en vanuit het beeld kan ik uitdragen wat in taal mogelijk verloren raakt in de vertaling.

Een focuspunt van kijken is natuurlijk de blik, de blik die accepteert of afkeurt. Jouw blik en die van de Ander. Ik doe dit vanuit mijn beleving als transvrouw, gezien mijn trans-zijn ten opzichte van de buitenwereld juist een enorme invloed heeft op mijn zelfbeeld en eigenlijk alles in mijn leven.

Wat doet gezien worden met mij? Ik zie mezelf vrijwel iedere dag als eerste, in één van twee grote spiegels in mijn kamer. Vrijwel direct wanneer ik wakker word. Het maakt mij meteen bewust van mijn wezen, het letten op mijn uiterlijk en wat mijn uiterlijk overdraagt aan alles en iedereen buiten mij. Bekeken worden maakt mij ongemakkelijk, het laat mij ongemakkelijk voelen en het laat mijn lichaam ongemakkelijk reageren. Het verwekt een kleine strijd tussen mijn eigen ik en sociaal wenselijk gedrag vertonen.

Nu vraag ik mij af of andere mensen dit zo ervaren. Zijn zij zo bewust van zichzelf wanneer ze in het bijzijn van anderen zijn? Corrigeren zij hun postuur, hun toon, hun uiterlijk constant wanneer ze in het bijzijn van bliken zijn?

Zelfbeeld

In mijn beleving is het zelfbeeld altijd afhankelijk geweest van de onvermijdelijke verbinding tussen het Ik en de Ander. Zoals ik eerder benoemde doet het ontmoeten van een blik een appèl op jou, maar jouw blik doet ook een appèl op de ander. En die ontmoeting doet vrij direct een interne appèl op het bewustzijn van je fysieke aanwezigheid, je uiterlijk en dus je zelfbeeld. Nu zal niet iedereen zo geobsedeerd zijn met, of bewust zijn van hun uiterlijk en/of zelfbeeld, maar als transgender persoon is mijn uiterlijk een ontzettend belangrijk en gevoelig onderdeel van mijn bestaan. Het mag bekend zijn dat het gevoel over je zelfbeeld heel snel kan verschuiven, afhankelijk van de toon van een interactie met een ander die je gevoelsleven bedoeld of onbedoeld heeft beïnvloedt.

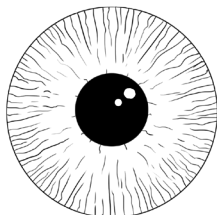
De interactie met beeld is al genoeg om een zelfbeeld te beïnvloeden, zij het positief of negatief, zo is algemeen bekend dat schoonheidsidealen geforceerd vanuit media al eeuwen een enorme aanval zijn op je zelfbeeld. Denk aan Beperkt Houdbaar, de documentaire van Sunny Bergman waarin ze het schoonheidsideaal en de uiterlijke ‘houdbaarheid’ van vrouwen onder een loep neemt en zelf ook beïnvloed wordt door reacties op haar lichaam van een plastisch chirurg. Ze uit in de documentaire best tevreden te zijn met haar lichaam maar is behoorlijk geëmotioneerd wanneer de chirurg een enorme lijst aan ingrepen benoemt die hij op haar zou uitvoeren. Nu is dit een enorm concreet voorbeeld, gezien het zijn werk is en de setting een consult is waarin dit soort gegevens besproken worden.¹

Een aanval op het zelfbeeld zit echter in de kleinste interacties en handelingen. Een toon waarop een woord uitgesproken wordt, een woord op zich dat een bepaalde snaar raakt, of dus een blik.

¹ Bergman, S. Beperkt Houdbaar, (2007)

Zo heeft ook de uitspraak “een blik toewerpen” iets oneerbiedigs. ‘Werpen’ betreft iets met kracht van je af gooien, smijten, afstand doen tussen jou en wat je werpt. Dit is naar mijn idee hoe een blik ook kan werken, je vormt een blik, soms niet eens bewust en werpt die vervolgens naar iets of iemand. De blik heeft voor jou niet veel waarde meer, je hebt het tenslotte van je af geworpen waardoor het niet meer van jou is maar van hetgeen naar wat of wie je het hebt geworpen. Blikken met hun impact en hun verantwoordelijkheid worden als een hete aardappel doorgegeven.

Is mijn huid dan gevoeliger voor de hitte van die aardappel?

Trans-zijn

In een behind the scenes interview voor American Horror Story: Freak Show met actrice en tevens transvrouw Erika Ervin, uit ze:

‘I’m very sensitive to people, when they look at me...
and I can tell if there’s acceptance or rejection.’²

Dit gevoel herkent iedereen waarschijnlijk wel, maar de toon die er voor trans mensen onder ligt is toch van een andere gewichtigheid. De gewichtigheid zit in acceptatie of afwijzing. Nu kun je denken waarom zou je de acceptatie van een ander als zo belangrijk ervaren? Omdat het bestaan van trans mensen nou eenmaal niet volledig erkent wordt door veel mensen. Het “anders” aspect moet altijd benoemd worden, gebeurt het niet verbaal, dan is het wel in de blik af te lezen. ‘Oeh die is anders!’.

De waarde van de acceptatie die te herkennen valt in een blik is voor veel trans mensen groter dan het zou moeten zijn. Er zit ontzettend veel opluchting en ontlading in het ontvangen van een blik die zegt ‘ik zie jou, ik herken jou en ik aanvaard je zoals je bent.’. Naar mijn idee heeft de lat voor een gevoel van acceptatie voor trans mensen altijd laag gelegen. We hebben een zekere weerstand opgebouwd tegen micro-agressies in de vorm van goedbedoelde vragen en/of opmerkingen als; ‘bij jou zie je het niet’, ‘je bent goed gelukt’ of de million-dollar question ‘heb je de operatie gehad?’. Dit soort opmerkingen zijn een lange tijd als progressief en ‘oké’ beschouwd, maar zijn eigenlijk flagrante inbreuken op de menselijkheid van een persoon. Het zijn uitspraken die ons ontnemen van onze menselijkheid en ons reduceren tot een subject/object.

2 Ervin, E. [American Horror Story]. (2014, 07 oktober). American Horror Story: Freak Show – Extra-Ordinary Artists – Erika Ervin [YouTube]. Geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=DDwgnDnwqkl&t=6s>

Want wanneer heb je twee cis-hetero mensen elkaar horen vragen naar wat er in hun broek zit?

“I try to filter out things... And I try to be an accepting and loving person back to them, regardless of their opinion or attitude towards me.”³

Ik denk dat iedereen die zich enigszins anders uit dan wat ‘de norm’ is, dit herkent. Voor veel trans mensen stamt dit niet alleen af van een intrinsieke liefdadigheid. Ik geloof sterk dat deze constante deëscalerende houding ten opzichte van interactie afstamt van een angstgevoel. Angst voor een negatieve ervaring binnen die menselijke interactie, waarin wij als minder of niet menselijk worden ervaren. We hebben geen zin in de afgunst en vervreemding die wij continu ervaren, dus proberen we mensen vriendelijk en zachtaardig te benaderen, in de hoop dat wij hetzelfde terug krijgen. Nu valt er te stellen dat deze ervaring niet alleen weggelegd is voor trans mensen, dat iedereen hiermee te dealen heeft... Dat is niet onwaar, maar voor cis en/of hetero mensen wordt vaak niet meteen hun hele authenticiteit in twijfel getrokken. Er wordt niet ontkent dat iemand homoseksueel is, terwijl de vrouwelijkheid of mannelijkheid of non-binariteit van een trans persoon altijd in twijfel getrokken wordt. Alsof we *het* nooit genoeg zijn.

Wat zie ik dan wanneer ik bekeken word? Soms is het een snelle schichtige blik, of een brutale, vervelend uitdagende staar. Soms is het een grijns die je bespot. Het kan negatief, naar en ongemakkelijk zijn. Het ontnemt vrij snel de deëscalerende houding die eerder benoemd werd, of triggert juist een mild arrogante houding om maar hard en sterk genoeg te lijken, dat het mij niets doet. Maar het doet me wel iets.

3 Ervin, E. [American Horror Story]. (2014, 07 oktober). American Horror Story: Freak Show – Extra-Ordinary Artists – Erika Ervin [YouTube]. Geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=DDwgnDnwqkl&t=6s>

Anderzijds kan het een warme vriendelijke, bijna verontschuldigende glimlach zijn. Een glimlach die mijn anders zijn wel bevestigt, maar niet afkeurt. Deze interactie is echter bitterzoet, want hoewel de warmte tastbaar is, zo is de aanduiging van mijn anders-zijn ook tastbaar.

In de Netflix documentaire Disclosure (2020) zegt Tiq Milan:

“That’s the paradox of our representation, is... the more we are seen, the more we are violated.”⁴

Wanneer je al tien jaar bezig bent met jezelf en je identiteit te hervormen aan de hand van de ontdekking van je trans-zijn, ga je merken hoe representatie een mes is dat aan twee kanten snijdt. Het onderwerp komt vaker voor in de media wat ervoor zorgt dat een steeds breder publiek blootgesteld wordt aan de wereld van transgender mensen, wat inherent zowel positief als negatief is.

Eenzijds is het bespreekbaar maken van trans-gerelateerde thema’s een positief gegeven dat helpt het onderwerp te normaliseren. Anderzijds is de negatieve bijwerking dat de anonimiteit van veel trans mensen kan komen te vervallen. Er kan meer tegenspraak tegen ons bestaan geuit worden. Men kan meningen over trans mensen uitspreken die ons ontnemen van onze authenticiteit, wat weer kan resulteren in het langer aanhouden van het waanidee dat wij niet “echt” zijn, dat we “ziek” zijn en dat we dus minderwaardig zijn. De representatie geeft ook bewust of onbewust aanwijzingen weg over mogelijke uiterlijke kenmerken van een trans persoon. Bepaalde fysieke kenmerken waar je op kunt letten om een trans persoon uit een groep te kunnen pikken.

4 Feder, S. Disclosure, (2020)

Dit kan ervoor zorgen dat veel trans mensen die besloten hebben hun leven zodanig mogelijk in stealth te leven, geforceerd openlijk moeten zijn over hun trans identiteit. Iets wat in de samenleving op dit moment nog steeds genoeg gevaren met zich mee kan brengen.

“Most of us have a sense of humour- we’ve had to have a sense of humour but, we don’t wanna be the butt of jokes...”

- Bianca Leigh, *Disclosure*⁵

We hebben altijd geleerd om bespottend enigszins te incasseren omdat humor en lachen gespannen situaties helpen ontladen. Je voelt de steek van bliken die belachelijk maken, lachen verzacht de steek en laat de toeschouwers weten dat het niet pijnlijk ongemakkelijk hoeft te zijn, tenminste, niet voor hen. Voor trans mensen zal de steek veelal wel tastbaar blijven, misschien in plaats van een steek wordt het een prik, tastbaar is tastbaar. Ikzelf ben ook door een fase gegaan waarin ik grappen maakte over mezelf die ik nu als transfobisch zou ervaren. Dat soort grappen maakte ik destijds uit zelfbehoud, om de wind uit andermans zeilen te trekken wat gewaagde grappen betreft. Deze houding bracht echter ook weer de keerzijde dat anderen zich dan ook toegestaan voelden om soortgelijke bespottende grappen te maken over mij en mijn trans-zijn. Daarvan heb ik snel en hard geleerd om mijn grenzen te verleggen betreft de omvang van mijn zelfspot.

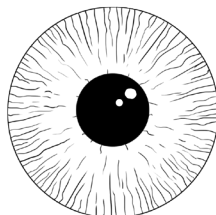
Waar komt de bijna instinctieve reactie om transgender mensen uit te lachen en belachelijk te maken nou eigenlijk vandaan? Veel historische representatie van trans vrouwelijkheid komt van crossdressing. Denk aan Jacky in *Risky Business*, een prostituee die tevens transvrouw is, gespeeld door Bruce A. Young, een cis hetero man.

5 Feder, S. *Disclosure*, (2020)

Zo ook Edie Stokes uit *The Jeffersons*, gespeeld door Veronica Redd. Hetzelfde personage wordt echter gespeeld door een onbenoemde cis hetero man wanneer ze het transgender personage van Edie willen laten zien wanneer ze niet in volle glamour is opgetut en er dus als een man in een jurk uitziet. Dit vormt de punchline voor de grap wat transvrouw zijn inhield in die tijd.

Dit draagt allemaal bij aan het waanidee dat transvrouw zijn bestaat uit een goede pruik, goede make-up en goede kledij om de onderliggende man te verdoezelen, maar dat is travestie. Travestie, ofwel crossdressing, is altijd nauw verbonden geweest met theater en film, mannen vervulden veelal rollen van vrouwen in oude toneelstukken, vaak met een komische bedoeling. Travestie bestaat natuurlijk al sinds het begin van tijd, maar travestie is niet trans zijn.

Travestie laat een zeker idee doorschijnen dat vrouwelijkheid grappig en sullig is wanneer het door een fysiek geboren man wordt uitgevoerd, wat ook gelinkt kan worden aan hoe vrouwen eigenlijk nooit serieus werden genomen. Dit heeft waarschijnlijk ook geleid tot de aangeleerde reactie die mensen hebben tegenover transvrouwen, om erom te lachen. Het creëert het idee dat we alleen maar mannen in het kostuum van een vrouw zijn. Dat we leven om de “normale mensen” aan het lachen te maken.

De tastbaarheid van blikken

Blikken zijn intens, in zowel positieve als negatieve zin, en in mijn tamelijk korte bestaan als nu zevenentwintig-jarige transvrouw, heb ik een behoorlijke gevoeligheid ontwikkeld voor de tastbaarheid van een blik. Die tastbaarheid zou je ook wel *gaze detection* kunnen noemen. Gaze detection gaat om het kunnen detecteren waar anderen naar toe kijken, het wordt gevoeliger wanneer het gaat om ogen die mogelijk direct naar jou kijken. Het brein vuurt specifieke cellen af wanneer ogen naar jou gericht zijn, terwijl een andere soort cellen wordt afgevuurd wanneer blikken van je afgekeerd zijn.

“This specialized machinery in the brain reveals just how important your gaze is when communicating with others. Where you look conveys how you feel and what your intentions are, what you like and what you don’t like, and directs attention to meaningful things in the environment.”

- Ilan Shrira, *How You Know Eyes Are Watching You*⁶

Blikken zijn detectoren, niet alleen voor de kijker zelf, maar ook voor omstanders. Op een manier leef je in een publieke ruimte alsnog als een kuddedier, ook al ben je nog zo individualistisch ingesteld. Het kunnen detecteren van een blik stamt in de evolutie af van een overlevingsinstinct. Prooidieren blijven constant alert en houden hun omgeving in de gaten, gezien ieder moment levensgevaar op de loer kan liggen. Dit “gevaar” vertaal ik in mijn werk, voor de mens in de hedendaagse westerse maatschappij, naar onzekerheid. Onzekerheid over je uiterlijk, over hoe of wie je bent als mens, hoe anderen je zien en hoe de blik van een ander jouw zelfbeeld kan schaden of juist kan opbouwen.

⁶ Shrira, I. How You Know Eyes Are Watching You, (2011, 16 februari)
<https://www.psychologytoday.com/us/blog/the-narcissus-in-all-us/201102/how-you-know-eyes-are-watching-you>

En niets kan het zelfbeeld zoveel schade toerichten als een mens zelf, in verhouding tot een ander.

Nu vertaal ik de worsteling met zelfbeeld en de blikken van buitenaf vanuit het perspectief van mijn transgender bestaan, maar deze ervaring valt ook toe te passen op etnisch profileren, sociale klasse of zelfs een generatieverschil.

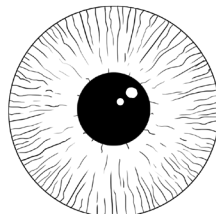
De Litouwse-Franse filosoof Emmanuel Levinas schrijft over de blik dat deze een beroep doet op onszelf vanuit het kijkpunt van de Ander. De blik van de Ander spreekt ons aan op onze verantwoordelijkheid, onze wezenlijkheid wanneer onze blik die van de Ander ontmoet. De Ander doet een appèl op jouw menselijkheid naar hem, haar of hen wanneer je elkaar ontmoet. Als een soort ongeschreven regel, vraagt dit appèl je direct, zonder verdere uitwisseling van woorden of gebaren, om de Ander waardig te behandelen, waardoor jij hetzelfde zou mogen terug verwachten. Levinas schrijft de Ander altijd met een hoofdletter ‘A’ om het belang van de Ander te benadrukken. De Ander is namelijk niet slechts een ander persoon, maar een overstijgende Ander die ons bewust maakt van onze menselijkheid. De Ander is geen gebruiksobject.⁷

Je ziet je medemens en je medemens ziet jou. Ieder ben je bewust van elkaars mens-zijn, er zit vlees, bloed, een kloppend hart en een bewustzijn achter die ogen. Als het goed is voel je een intrinsieke gedwongenheid de Ander met waardigheid te behandelen en voelt de Ander dat ook voor jou. Die gedwongenheid gaat niet over wetgeving of sociaal wenselijk gedrag, maar om de menselijkheid in elkaar herkennen. Als het goed is wil ieder mens met een zekere compassie bekeken worden, je wilt niet als object onder vuur vallen van een objectiverende blik.

7 Ghorashi, H. Deze filosoof laat je zien waarom de blik van de ander zo belangrijk is, (2017) <https://www.brainwash.nl/deze-filosoof-laait-je-zien-waarom-de-blik-van-de-ander-zo-belangrijk-is/halleh-ghorashi>

Dat was echter wel het geval toen ik in een supermarkt asociaal lang werd aangestaard zonder enige verbale communicatie. Ik werd ontdaan van mijn menselijkheid omdat de vrouw in kwestie had gesteld dat ik vreemd was. In haar ogen en in mijn beleving werd ik gedemoveerd van Ander naar anders, van mens naar object.⁸

Dus wanneer iemand mij met een afkeurende of bespottende blik aankijkt, wordt er voor mijn gevoelsbeleving een appèl gedaan op mijn emotionele en mentale afweersystemen om mijn zelfbeeld en mijn menselijkheid te beschermen.

8 <https://www.filosofie.nl/filosooft/emmanuel-levinas/>

Conclusie

Wanneer wij kijken doen we dat niet altijd even bewust, maar het bekeken worden wekt een enorme spanning in ons op waar de ander zich niet altijd even bewust van is. De vrouw die mij aanstaarde in de supermarkt zal nooit weten hoe lang de impact van haar handelen mij is bijgebleven. Zelfs nu herinner ik het nog in geuren en kleuren.

Nu durf ik met zekerheid te zeggen dat mijn trans-zijn mij een meer bewuste en gevoelige verhouding met blikken heeft gegeven dan veel cis hetero mensen ooit zullen ervaren. Wat de impact van de blik van een ander op iemand als ik kan hebben zullen ze waarschijnlijk nooit volledig begrijpen.

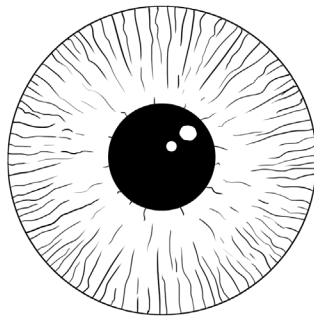
In de huidige tijd wordt gevoeligheid steeds meer geprezen, waar dit vroeger juist werd afgekeurd. Ik geloof dat het iedereen goed zal doen om meer gevoeligheid binnen te laten en te uiten wanneer we elkaar blikken toereiken, in plaats van toewerpen. Deze gevoeligheid kan men dichter bij elkaar brengen en misschien zelfs wat vervreemding ten opzichte van de Ander de wereld uit helpen. Een reactie van de oude stempel op gevoeligheid is dat het snel om aanstellen gaat en dat het niet mannelijk is om gevoelig en/of emotioneel te zijn. Maar we leven nu, niet vroeger, en met alle ontdekkingen over gender, identiteit en gelijkheid, zijn de grenzen betreft mannelijkheid en vrouwelijkheid enorm verschoven en zelfs grotendeels verdwenen. Waarom zou de kloof tussen de ander en de ik niet kunnen verkleinen?

Hoewel kunst en media niet direct de vervreemding die men ervaart ten opzichte van trans mensen verhelpt, geloof ik wel dat zij het onderwerp bespreekbaar en meer openbaar maken. Correcte representatie van transgender mensen is dan wel een noodzaak, gezien de buitenwereld is opgevoed met een vervormd beeld van wat een transpersoon is en dat

beeld moet de wereld uit geholpen worden. Het beeld van de sideshow freak, de man in “good hair and make-up” moet niet meer gelinkt zijn aan transvrouwen. Menselijkheid moet gelinkt zijn aan transvrouwen.

Weet dat mensen je zien en weet dat zij op hun beurt door jou gezien worden. Weet dat men ziet dat jij hen ziet en dat dit een onvermijdelijke (uit)wisselwerking is van blikken. Wees meer bewust van wat je uitdraagt door middel van je blikken en durf open te staan voor de kwetsbaarheid van het kijken en bekeken worden.

Eigenlijk wil ik jou, als lezer/kijker/toeschouwer, bewust maken van het appèl wat je onbewust doet op je medemens en weet dat iemand dat appèl ook op jou doet. Weet dat je naar een mens kijkt, niet een object. Wees je bewust van jouw gevoel en dat de Ander die gevoelens ook kan ervaren. Herinner jezelf aan de menselijkheid van de Ander en houd vast aan je eigen menselijkheid.

Bronnenlijst

1. Bergman, S. Beperkt Houdbaar, (2007)
2. Ervin, E. [American Horror Story]. (2014, 07 oktober). American Horror Story: Freak Show – Extra-Ordinary Artists – Erika Ervin [YouTube]. Geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=DDW-gnDnwqkI&t=6s>
3. Feder, S. Disclosure, (2020)
4. Shrira, I. How You Know Eyes Are Watching You, (2011, 16 februari) <https://www.psychologytoday.com/us/blog/the-narcissus-in-all-us/201102/how-you-know-eyes-are-watching-you>
5. Ghorashi, H. Deze filosoof laat je zien waarom de blik van de ander zo belangrijk is, (2017) <https://www.brainwash.nl/deze-filosoof-laait-je-zien-waarom-de-blik-van-de-ander-zo-belangrijk-is/halleh-ghorashi>
6. Emmanuel Levinas - Filosofie.nl. (2020, 7 juni). Filosofie Magazine. <https://www.filosofie.nl/filosoof/emmanuel-levinas/>

